

Coalitieakkoord 2022-2026

'Slagen Maken'

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
1 Kansengelijkheid - De evenwichtige stad	5
1.1 Onderwijs	5
1.2 Actief Burgerschap	6
1.3 Werk, Meedoen en Bestaanszekerheid	6
2 Verstedelijking - De leefbare stad	9
2.1 Stedelijke ontwikkeling	9
2.2 Bereikbaarheid en mobiliteit	10
2.3 Kwaliteit van de openbare ruimte	11
3 Duurzaamheid - De duurzame stad	13
4 Gezondheid - De gezonde stad	15
5 Economie - De welvarende stad	17
5.1 Sterk vestigingsklimaat	17
5.2 Kunst en cultuur	18
6 Veiligheid - De veilige stad	19
7 Een rechtvaardige overheid	21
8 Financiën	24
Het college van Burgemeester en Wethouders 2022 - 2026	27

Inleiding

Al eeuwenlang verbindt de Zaan; de stad en de dorpen, de inwoners en de ondernemers. Zaanstad is een gemeente met een rijke historie en een bloeiende industrie die groot gemaakt is door inventieve en ondernemende Zaankanters. Een rijke geschiedenis en een veelbelovende toekomst. Een waterrijke en groene plek, waar het goed wonen, werken en ontspannen is. Een kleurrijke stad, in de nabijheid van Amsterdam en sterk in ontwikkeling. De stad groeit en gebruikt deze groei om kwaliteit toe te voegen. Aan een samenleving waarin alle inwoners gelijke kansen hebben. Dat brengt uitdagingen met zich mee.

De komende bestuursperiode willen we recht doen aan die kansen en uitdagingen die voor ons liggen. Daarom bouwen we voort op de zes samenhangende, strategische opgaven kansengelijkheid, verstedelijking, duurzaamheid, gezondheid, economische ontwikkeling en veiligheid. Deze samenhangende opgaven zijn richtinggevend geweest om de uitdagingen van de coronacrisis en de Oekraïne-crisis het hoofd te bieden. In dit document zijn deze opgaven daarom het vertrek- en eindpunt.

De afgelopen gemeenteraadsverkiezingen was de opkomst historisch laag. In Zaanstad gingen gemiddeld nog minder mensen stemmen dan landelijk. Dit is verontrustend, want het zegt veel over de betrokkenheid van mensen bij de (lokale) politiek en de overheid.

Als raad, college en ambtenaren hebben we een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de komende vier jaar het vertrouwen van de Zaankanters in de lokale politiek te vergroten. Alles begint met de manier waarop wij erin slagen naar onze inwoners en ondernemers te luisteren, hen te vertrouwen én samen te werken in

bondgenootschap. Herwinnen van vertrouwen in de overheid vraagt bovendien om goede dienstverlening en zichtbare effectieve maatregelen van die overheid. Ook moet het gemeentelijk beleid recht doen aan de logica van wijken en inwoners. Wijken en hun inwoners hebben hun eigen karakter.

Tegelijkertijd is vertrouwen winnen afhankelijk van de manier waarop we als raad, college en ambtenaren met elkaar omgaan. Daarom besteden we in dit akkoord niet alleen aandacht aan het 'wat', maar ook aan het 'hoe' van deze samenwerking. We hebben een coalitieakkoord op hoofdlijnen opgesteld. Dat geeft ons ruimte om verschillende onderwerpen samen met de gemeenteraad vorm te geven. Een concreet voorbeeld hiervan is het nieuwe participatiebeleid bij ruimtelijke initiatieven. In bondgenootschap met de stad maken we gebruik van de kennis, ervaring en ideeën van de inwoners en organisaties in Zaanstad. We willen maatschappelijke initiatieven koesteren en ondersteunen. We denken niet dat we als gemeente alles zelf moeten of kunnen doen.

In samenwerking met de gemeenteraad, willen we komen tot een beleid om Zaankanters zo goed mogelijk te betrekken bij de ruimtelijke ontwikkeling van Zaanstad.

We kiezen voor gebiedsgericht werken, waarbij de opgaven in een gebied, wijk of buurt leidend zijn. We weten wat er speelt in een gebied op basis van gebiedsanalyses. Met behulp van gebiedsplannen stemmen we de integrale aanpak in de organisatie en de samenwerking met de stad goed af. Zo zijn de opgaven in Poelenburg en Peldersveld van een andere aard dan de opgaven in het Noordzeekanaalgebied. We doen niet overal hetzelfde, maar richten onze inzet meer op die groepen en plekken waar die inzet het meest nodig is en waar we het meeste effect bereiken.

Wij presenteren als zes fracties het coalitieakkoord 2022-2026 'Slagen Maken'. Een akkoord dat de nadruk legt op de uitvoering van reeds vastgesteld beleid en door de gemeenteraad vastgestelde kaders. De afgelopen periode zijn mooie resultaten geboekt met het ontwikkelen van visies en kaders. De komende bestuursperiode ligt de focus op de concrete en meetbare maatregelen, die leiden tot zichtbare verbeteringen voor de stad en haar inwoners.

Bij de groei van Zaanstad ligt onze focus op kwaliteit. Met nieuwe, betaalbare en betere woningen, meer groen, meer bewegingsmogelijkheden, klimaatadaptief, betere voorzieningen, met ruimte voor banen en bedrijvigheid en met een goede woonwerkbalans. Waar je wieg staat mag in Zaanstad geen invloed hebben op de kansen die je krijgt op goed onderwijs en een passende baan. Zodat de Zaankanters van nu en in de toekomst het pad kunnen uitstippelen dat ze voor ogen hebben. En die slagen willen we samen maken.

Namens de fracties van
POV, PvdA, VVD, ROSA, GroenLinks en CDA

Jaap Keijser
Eylem Köseoglu
Fidel Lopes
Hans Kuijper
Kıvılcım Özmen
Julie van 't Veer

1 Kansengelijkheid - De evenwichtige stad

Ambitie

We willen een stad zijn waarin iedereen gelijke kansen heeft. Verschillen tussen mensen zijn er altijd en dat hoeft helemaal geen probleem te zijn. Maar het wordt wel problematisch als door een stapeling van ongunstige factoren mensen geen gelijke kansen hebben om zich naar hun mogelijkheden te ontwikkelen. Dan bestaat het risico dat zij de boot missen en niet volwaardig kunnen meedoen in de samenleving. De coronacrisis heeft de kansengelijkheid meer zichtbaar gemaakt. Zaanstad scoort op sociaaleconomische factoren zoals inkomen en opleiding, lager dan het landelijk gemiddelde. Bovendien nemen de inkomensverschillen tussen inwoners toe. En ook tussen wijken groeit de kloof in opleidingsniveau, arbeidskansen en inkomenszekerheid van bewoners. De kwetsbare wijken tellen slechtere woningen, meer mensen zonder vast inkomen en meer gezondheidsproblemen onder bewoners.

Het maakt dus uit waar je wieg staat. Daar willen we iets aan doen: we willen dat Zaanstad een evenwichtige en rechtvaardige stad wordt. Daarom moeten we de sociaal-economische positie van kwetsbare Zaanstaders verbeteren. We bieden hen een toegankelijk en passend aanbod van voorzieningen op het gebied van zorg en ondersteuning, onderwijs, sport, cultuur en mobiliteit. We zorgen voor een leefbare, groene en veilige woonomgeving, waarin mensen elkaar ontmoeten. Zodat we een stad worden waarin iedereen gelijke kansen heeft. Om de uitvoering te verbeteren van de wettelijke taken, de wijk- en gebiedsaanpak en de inzet op een inclusieve stad trekken we € 0,7 miljoen uit.

1.1 Onderwijs

Ambitie

Onderwijs is bij uitstek een middel om kansengelijkheid te bevorderen. Elk kind heeft recht op goed en passend onderwijs zodat ieder kind zich naar vermogen kan

ontwikkelen. Daarbij hebben we aandacht voor taalachterstanden bij (jonge) kinderen. Leerlingen verdienen een gezonde en veilige schoolomgeving. Het lerarentekort moet teruggedrongen worden.

Focus

Brede onderwijsprogramma's

Op acht basisscholen, verdeeld over drie wijken in Zaanstad, werken sinds 2019 brugfunctionarissen. De medewerkers zorgen voor een verbetering van het contact tussen de ouders en de school ten behoeve van de ontwikkeling van de kinderen. We stellen € 0,2 miljoen beschikbaar om de inzet van brugfunctionarissen vanaf 2023 te continueren.

We vinden een spreiding van onderwijs in Zaanstad belangrijk en zijn hierover in gesprek met de schoolbesturen. We bieden kwalitatief en laagdrempelig leerlingenvervoer. We stimuleren de oprichting van integrale kindcentra (IKC). We bieden een wijkgericht aanbod van voor- en naschoolse activiteiten. Bovendien stimuleren we het multifunctioneel gebruik van sportvelden en -complexen voor bijvoorbeeld talentontwikkeling, bewegingsonderwijs en kinderopvang.

Duurzame, frisse scholen

Wij vinden het belangrijk dat onze basis- en middelbare scholen duurzaam zijn en de schoolpleinen een groene omgeving worden. Voor een periode van vijftien jaar is in kaart gebracht welke onderwijsgebouwen aan vervanging toe zijn en waar uitbreiding noodzakelijk is. Ook hebben we in beeld op welke plekken in de stad de onderwijsgebouwen aan duurzaamheid een bijdrage kunnen leveren. Deze extra investeringen worden vastgelegd in het Integraal Huisvestingsplan 2023-2026, waardoor de kapitaallasten jaarlijks stijgen. Daarbij gaan wij in kwetsbare wijken, zoals Zaanstad Oost, een stapje verder. We gebruiken de mogelijkheid om een schoolgebouw eerder te vernieuwen als dit de kansengelijkheid in een wijk sterk bevordert en reserveren daarvoor incidenteel € 1 miljoen.

Aandacht voor het lerarentekort

We hebben blijvende aandacht voor het lerarentekort. We maken het werken in het onderwijs en de kinderopvang en andere publieke functies aantrekkelijker. Veiligheid op scholen staat daarbij hoog op de agenda in het overleg met alle partners, zoals politie, maatschappelijke organisaties en de schoolbesturen. Zaanstad stelt als experiment woningen met voorrang ter beschikking aan onderwijs- en zorgpersoneel. We dringen aan bij het Rijk voor extra financiële middelen om de lerarentekorten terug te dringen. Met Amsterdam werken we samen om in de regio meer leraren aan te trekken en te behouden.

1.2 Actief Burgerschap

Ambitie

We willen het vertrouwen in de overheid en de lokale politiek herstellen. We zetten in op democratische vernieuwing. Daarbij maken we meer ruimte voor het gesprek met inwoners en ondernemers. We benutten de kennis en vaardigheden van onze inwoners én faciliteren en stimuleren maatschappelijke initiatieven. Bovendien erkennen wij het belang van buurthuizen voor ontmoetingen in de stad en de dorpen.

Focus

Maatschappelijke initiatieven en vrijwilligers

Zaankanters zijn betrokken doeners. In Zaanstad zijn veel maatschappelijke initiatieven en activiteiten met betekenis voor de directe omgeving en de samenleving. We noemen dit buurtkracht. Wij faciliteren, verbinden en stimuleren dit daar waar nodig. We waarderen initiatieven zoals bijvoorbeeld Anna's Huis, de Speelgoedbank en de Voedselbank. Daar waar de gemeente het initiatief neemt in beleid of uitvoering, betrekken we ervaringsdeskundigen en direct betrokkenen en laten we ons graag uitdagen door initiatieven uit de stad (Right to Challenge).

De Zaanse samenleving heeft tijdens de coronacrisis haar veerkracht laten zien en zich ingezet om andere inwoners te helpen. Denk daarbij aan het vrijwilligersnetwerk Zaankanters voor Elkaar, mondkapjes in voedselpakketten én de campagne #SamenZaans. We waarderen onze vrijwilligers, zonder wie vele sportverenigingen niet kunnen bestaan en activiteiten in wijken of buurten niet kunnen plaatsvinden.

Buurthuizen

In Zaanstad is de keuze gemaakt om buurthuizen zoveel mogelijk te verzelfstandigen. De buurthuizen zijn trots op hun zelfstandigheid, maar die zelfstandigheid is kwetsbaar en vraagt veel van vrijwilligers. Wij vinden een ontmoetingsplek in elke wijk cruciaal. Het buurthuis is allereerst een ontmoetingsplek, maar buurthuismedewerkers kunnen ook problemen bij buurtbewoners op tijd signaleren, zodat deze eerder kunnen worden opgelost. We actualiseren de buurthuisregeling en ondersteunen buurthuizen die het nodig hebben op maat.

Het beschikbare budget voor buurthuizen wordt met € 0,1 miljoen structureel verhoogd.

1.3 Werk, Meedoen en Bestaanszekerheid

Ambitie

Werk speelt een belangrijke rol in het leven van de meeste mensen en is belangrijk voor de maatschappij als geheel. Als we in Zaanstad kansgelijkheid willen bevorderen, moet iedereen mee kunnen doen naar vermogen. Als betaald werk (nog) te hoog gegrepen is, vinden we andere manieren waarop inwoners zich betekenisvol kunnen inzetten. De huidige krapte op de arbeidsmarkt treft steeds meer sectoren. Dat betekent dat bedrijven en non-profitorganisaties steeds moeilijker personeel kunnen vinden. Met name in de zorg en hulpverlening, de horeca, hoveniersbedrijven, de kinderopvang, de techniek en de transportsector is een nijpend tekort. In samenwerking met bedrijven, ondernemers en maatschappelijke partners willen we nieuwe kansen benutten om mensen aan het werk te krijgen.

Focus

Succesvolle aanpak Werk of Meedoen

De aanpak Werk of Meedoen bestaat vanaf 2018. De aanpak is erop gericht om met alle bijstandsgerechtigde inwoners in gesprek te gaan om tot afspraken te komen over welke stap iemand kan zetten. Dat kan een stap zijn richting betaald werk maar ook richting een andere vorm van meedoen, zoals vrijwilligerswerk. Deze gesprekken geven ook meer inzicht in de rechtmatigheid en doelmatigheid van de uitkering. Werkom begeleidt deze inwoners als het gaat om re-integratie. De wijkteams helpen de kandidaten bij het zoeken naar een manier om mee te doen. We hebben deze bewezen aanpak structureel verankerd in onze werkwijze.

Herijking Werkom

Werkom is er voor mensen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt en die het potentieel hebben om te gaan werken. Mensen die niet bij een reguliere werkgever passen, kunnen een beroep doen op het beschut werken. We werken samen met Werkom aan mogelijkheden voor beschut werken. Werkom werkt aan een vernieuwing van de organisatie om de omslag te maken van een groot intern leerwerkbedrijf met re-integratieactiviteiten naar een organisatie die in staat is om mensen te begeleiden naar werk voor langere tijd. Werkom wordt in toenemende mate dé organisatie die mensen ondersteunt om te gaan werken, en werkgevers helpt aan personeel.

Nieuwe arbeidsmarktinitiatieven

In deze krappe arbeidsmarkt mag niemand meer aan de kant blijven staan. We verkennen nieuwe initiatieven om de afstand naar werk voor Zaankanters te verkleinen.

We gaan daarbij ook uit van iemands talenten in plaats van diploma's. Voorbeelden hiervan zijn het bestaande initiatief House of Skills of nieuwe initiatieven als de Kansencademie.

Sociaal werkgever- en ondernemersschap

Zaanstad geeft uitvoering aan Social Return on Investment (SRoI) door middel van het Uitvoeringsprotocol Social Return binnen Zaanstreek-Waterland. Dit is een leidraad voor opdrachtnemers van de gemeenten in de regio om de verplichting tot sociaal werkgeverschap in te vullen. Dit betekent dat onze opdrachtnemers geen onnodige flexcontracten afsluiten en geen lage uurtarieven hanteren.

Ook de gemeente toont zich een sociaal werkgever. Dit vragen wij ook van onze bedrijven en ondernemers. We zien in Zaanstad vele ondernemers die op specifieke sociale en/of duurzaamheidsvraagstukken mooie initiatieven ontplooiën. Wij waarderen en ondersteunen deze inspanningen.

Herijking van armoedebelief en minimaregelingen

In het preventieve armoedebelief en de aanpak van schuldverlichting heeft de nadruk gelegen op de preventie van schulden en de vergroting van de financiële zelfredzaamheid. Deze intensieve aanpak, de effecten van corona en prijsstijgingen vragen om een noodzakelijke herijking van het huidige armoedebelief en de minima-regelingen. Op basis van de effectiviteit van de huidige regelingen, bestaande budgetten en aantallen inwoners die in armoede leven, investeren we in een integrale en toekomstgerichte armoede-aanpak en vroegtijdige schulddienstverlening.

We stellen structureel € 0,4 miljoen extra beschikbaar om armoede in Zaanstad tegen te gaan. In combinatie met de herijking kunnen we succesvolle, maar incidenteel gedekte, maatregelen structureel van dekking voorzien.

Financiële consequenties (Bedragen x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
1	Verbetering van de uitvoering van de wettelijke taken, de wijk en gebiedsaanpak, de inzet op een inclusieve stad	467	700	700	700
2	Structurele inzet brugfunctionarissen	270	256	256	203
3	IHP PO bovennormatief	-	14	14	22
4	IHP VO bovennormatief	-	-	-	45
5	IHP kansprojecten bovennormatief	670	64	330	-
6	Herziening buurthuisregeling	50	100	100	100
7	Herijking Uitvoeringsagenda armoede	400	400	400	400
8	Wbmgp Poelenbug en Peldersveld	150	150	150	-
9	Volkshuisvestingsfonds	500	-	-	-

Integraal en gebiedsgericht werken: Pact Poelenburg en Peldersveld (Zaandam Oost)

Totstandkoming

Onderzoek toont aan dat relatief veel bewoners in de wijken Poelenburg en Peldersveld – in vergelijking met andere wijken in Zaanstad – kwetsbaar zijn en hun kinderen minder kansrijk zijn. We zien dat bewoners moeite hebben om goed mee te komen in de maatschappij en relatief gezien vaak afhankelijk zijn van overheidsvoorzieningen (bijstand, bijzondere bijstand, armoederegelingen, zorg, toeslagen). Duidelijk is ook dat die situatie meestal decennialang bestaat en vaak van generatie op generatie doorwerkt.

Om dit te doorbreken is een brede coalitie van maatschappelijke organisaties nodig en een langdurige verbintenis. Om die reden sloot gemeente Zaanstad in 2020 een Pact met inmiddels 27 partijen, om de aankomende twintig jaar (één generatie) er alles aan te doen om patronen te doorbreken zodat kinderen in deze wijken een kansrijke toekomst krijgen.

Aanpak en effecten

In het Pact Poelenburg en Peldersveld werken we per opgave (Jeugd, Participatie & Armoede en Fijn en Veilig Wonen) toe naar concrete en meetbare resultaten. Meer dan ooit is duidelijk dat kansenongelijkheid samenhangt met allerlei verschillende beleidsterreinen (gezondheid, onderwijs, wonen, bestaanszekerheid, vervoers- en energiarmonoede, veiligheid). In het Pact werken we daarom integraal samen. Met maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, politie en vele andere partners die allen hun eigen expertise hebben. Deze integrale benadering is in deze wijken effectief in combinatie met het gebiedsgericht werken. Elk jaar monitoren we de resultaten. We voeren gesprekken met professionals in de wijken en met wijkbewoners om te beoordelen of de ingezette interventies effect hebben.

Naarmate we criminele activiteiten en woonfraude intensiever bestrijden, kan een waterbedeffect optreden. Het is aannemelijk dat malafide bewoners/bedrijven dan hun activiteiten elders voort te zetten.

Van Pact Poelenburg en Peldersveld naar Pact Zaandam Oost

De raad heeft het college opgedragen om bij het Rijk aandacht te vragen voor een vergelijkbare aanpak in andere kwetsbare wijken in Zaanstad. Onder aanvoering van de burgemeester is samen met veertien andere burgemeesters en vele maatschappelijke partners op 26 mei 2021 een dringende oproep gedaan – ‘Dicht de Kloof’ – aan de politieke partijen die deel zouden nemen aan de Tweede Kamerverkiezingen. Het gaat om zestien gebieden in vijftien steden, waaronder dus het gebied Zaandam Oost: de wijken Poelenburg, Pelders- en Hoornseveld, Kogerveldwijk, Rosmolenwijk en Zaandam Zuid (inclusief de Achtersluispolder).

Het Coalitieakkoord ‘Omzien naar elkaar, vooruit kijken naar de toekomst’ van het kabinet Rutte IV maakt melding van het programma Leefbaarheid en Veiligheid. Hiermee is de basis gelegd voor een verdere ontwikkeling van dit voor Zaanstad belangrijke programma. Het ministerie van Binnenlandse Zaken werkt nu samen met deze zestien gebieden aan wat ondertussen het Nationaal programma Leefbaarheid en Veiligheid heet, waarop Zaanstad met succes een beroep heeft gedaan (43 mln). Bij dit programma zijn de ministeries van BZK/VRO, OCW, VWS, SZW en J&V betrokken.

Hiermee kan de komende jaren gebiedsgericht worden gewerkt aan het verbeteren van de leefbaarheid en de kansen voor de inwoners in niet alleen Poelenburg en Peldersveld, maar in het grotere gebied Zaandam Oost. Daarbij evalueren we continu de voortgang. We blijven scherp volgen of dat wat we doen bijdraagt aan de gestelde doelen en effecten. We spelen in op een mogelijk waterbedeffect. Programma’s binnen het Pact die succesvol zijn in Zaandam Oost kunnen worden toegepast in andere delen van de stad.

De Wet bijzondere maatregelen grootstedelijke problematiek (Wbmgp) is sinds juli 2018 in Poelenburg en Peldersveld van kracht. Deze aanpak wordt de komende drie jaar (€ 0,45 miljoen) gecontinueerd. Daarnaast wordt voorzien in de middelen (€ 0,5 miljoen) die nodig zijn voor het programmamanagement van het Volkshuisvestingsfonds (VHF).

2 Verstedelijking - De leefbare stad

2.1 Stedelijke ontwikkeling

Ambitie

Zaanstad is een prachtige stad om in te wonen en te werken. Het aantal inwoners neemt toe. De urgentie op de woningmarkt is groot. De wachtlijsten voor een sociale huurwoning in Zaanstad zijn hoog en Zaanse starters hebben nauwelijks kans op een betaalbare woning. Bovendien is de doorstroming van ouderen naar een passende woning gering. Daarom zijn er meer (betaalbare) woningen en voorzieningen nodig.

De groei van Zaanstad biedt kansen. Tegelijkertijd moeten we het evenwicht bewaren tussen stedelijke ontwikkeling en de leefbaarheid in buurten. We willen dat de veranderende stad bereikbaar blijft, wijken voldoende voorzieningen hebben, buurten sociale samenhang kennen en de openbare ruimte schoon, opgeknapt en veilig is.

In de stedelijke en ruimtelijke ontwikkeling ligt nu een sterke focus op de uitvoering en verbetering van de dienstverlening. Dit vraagt om versterking van onder meer de vergunningverlening, het opstellen van bestemmingsplannen en de uitvoering van meldingen in openbare ruimte. Hiertoe wordt € 2,6 miljoen ingezet. Dit heeft niet alleen impact op de verstedelijking, maar versterkt ook de economische ontwikkeling en de duurzaming van de stad.

Gezamenlijk met de gemeenteraad maken wij nieuwe kaders voor de participatie bij ruimtelijke initiatieven, omdat wij als gemeente een belangrijke rol hebben in het welzijn en woongenot van onze inwoners. We trekken hier structureel € 0,65 miljoen extra voor uit. Projectontwikkelaars dragen een deel van deze uitgaven (€ 0,13 miljoen). In de toekomstverkenning van de Omgevingsvisie schetsen wij samen met de gemeenteraad en onze inwoners hoe wij de verdere groei van Zaanstad richting 2040 voor ons zien. Daarbij laten wij kansen om een versnelling te realiseren in samenwerking met het Rijk niet liggen. Tegelijkertijd staat onze gemeenteraad wel aan het roer om te bepalen of

nieuwe ontwikkelingen een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in Zaanstad.

Focus

Kwalitatieve uitvoering van bestaande woningbouwplannen

Wij focussen de komende vier jaar op een kwalitatieve uitvoering van de woningbouw die tot stand komt in samenspraak met onze inwoners. Bij het toevoegen van nieuwe woningen wordt de leefbaarheid in de stad geborgd. Dankzij de inspanningen van de afgelopen jaren staan er tot 2040 ongeveer 16.000 woningen op de planning om gebouwd te worden. Daarbij houden we vast aan de kaders op het gebied van duurzaam en klimaat-adaptief bouwen. We stimuleren slimme mobiliteit. We maken openbare ruimte groener en aantrekkelijker voor wandelen, sporten en ander gezond gedrag. In wijken komen voldoende maatschappelijke voorzieningen die het ontmoeten tussen buurtbewoners bevorderen. In samenwerking met de Metropoolregio Amsterdam (MRA) onderschrijven wij de ambitie van de Green Deal Houtbouw. Het streven is om vanaf 2025 jaarlijks minimaal 20 procent van de gehele woningproductie in de MRA in houtbouw uit te laten voeren.

Bouwen met aandacht voor kwaliteit staat de geplande woningbouwproductie niet in de weg. We gaan door met de geplande 8.000 woningen, waarvoor reeds anterieure overeenkomsten zijn gesloten.

Daar waar mogelijk worden aanvullende kwaliteitsnormen meegenomen. Voor de realisatie van de overige 8.000 woningen worden deze normen via startnotities aan de raad voorgelegd en in de onderhandelingen met projectontwikkelaars meegenomen.

Bouwen concentreert zich binnenstedelijk. We behouden het karakteristieke en waardevolle landschap buiten het bestaande stedelijke gebied, want wij zijn trots op het landschappelijk karakter van Zaanstad. We gaan actief in gesprek met de provincie Noord-Holland om waardevolle

lintbebouwing te kunnen toevoegen aan de rand van de stad en dorpen. Met behulp van het vastgestelde kader Linten, dijken en paden laten wij zien dat wij de bescherming van onze landschappelijke linten in de dorpen serieus nemen.

Realiseren doorstroming op de woningmarkt

De komende vier jaar willen wij de doorstroming van ouderen naar kleinschalige woonvormen bevorderen. Starters, zoals onze Zaanse jongeren, willen we een beter perspectief bieden op de woningmarkt. Dat betekent dat er voldoende passende en betaalbare woonvormen in elke buurt of wijk beschikbaar zijn. Ook de bouw van meer woningen voor middeninkomens is belangrijk om de doorstroming te bevorderen. Zo kunnen sociale huurwoningen vrij komen voor gezinnen.

Wij maken maximaal gebruik van de mogelijkheden om Zaanse inwoners voorrang te geven bij nieuwbouw en sociale huur. Zodat bijvoorbeeld Zaankanters, die tijdelijk elders gestudeerd of gewoond hebben, kunnen terugkeren naar de Zaanstad. We voegen 30 procent sociale huurwoningen en 30 procent woningen voor middeninkomens toe aan de Zaanse woningvoorraad. Daarnaast streven we naar meer grip op de woningmarkt met behulp van instrumenten als een anti-speculatiebeding en zelfbewoningsplicht. De herijking van het Zaanse grondbeleid geven we samen met de gemeenteraad vorm. Op basis van de pilot in Poelenburg en Peldersveld, bekijken we daarbij de inzet van sociale grondprijzen in ons grondbeleid.

Met kwaliteit van de voorzieningen

We hebben oog voor voldoende maatschappelijke voorzieningen in elke wijk. Het gaat dan niet alleen om buurthuizen, scholen, kinderdagverblijven en (sport) verenigingen, maar ook om voldoende groen in de openbare ruimte en plekken die uitnodigen tot sporten en ander gezond gedrag. Daarvoor hanteren we een model dat aangeeft welke maatschappelijke voorzieningen toegevoegd moeten worden als de stad groeit. Ook hebben we oog voor ondernemers, zoals winkels, kinderopvang of sportscholen.

Verbeteren van de bestaande woningvoorraad

Bij het verbeteren van de bestaande woningvoorraad geven we voorrang aan de meest kwetsbare buurten en bewoners. We willen deze woningen zo snel mogelijk energiezuinig maken. We zetten daarbij maximaal in op de aanpak van funderingsherstel. Ook benutten we kansen op extra rijksmiddelen voor energiebesparende maatregelen in het kader van het Nationaal Isolatieprogramma van het Rijk.

Woningeigenaren kunnen een beroep doen op de gemeente voor hulp en ondersteuning indien funderingsherstel nodig is. In de meerjarenbegroting is hiervoor tot medio 2025 dekking. Wij stellen middelen beschikbaar om

de jaarlijkse inzet van € 0,6 miljoen de volledige bestuursperiode te kunnen continueren.

2.2 Bereikbaarheid en mobiliteit

Ambitie

De groei van Zaanstad en de stedelijke verdichting leveren grote uitdagingen voor de mobiliteit op. Meer mensen moeten zich verplaatsen binnen dezelfde ruimte. Binnen heel Zaanstad is een nieuwe balans in de mobiliteit noodzakelijk, met veel aandacht voor schone en gezonde mobiliteit en goed ingepast in een veilige en aantrekkelijke openbare ruimte. We doen dit wel met oog voor de unieke Zaanse identiteit, oftewel: in verschillende delen van Zaanstad op een verschillende manier. En met behoud van keuzevrijheid in iedere vorm van mobiliteit.

Focus

Uitvoering geven aan het Zaanse Mobiliteitsplan

We voeren de kaders van het Zaanse Mobiliteitsplan (ZMP) uit. We zoeken naar een balans, die recht doet aan de eigenheid van buurten en wijken, en van de hoogstedelijke en landelijke gebieden. In elk van deze gebieden is de rol van de auto ten opzichte van fiets en openbaar vervoer anders. Dit vertaalt zich in keuzes op het gebied van parkeerbeleid, voorzieningen voor deelmobiliteit, autoluwe zones, elektrisch rijden en een hoogwaardige OV-structuur. Het ZMP is een visiedocument tot 2040 en geeft kaders mee op hoofdlijnen. Op een aantal onderwerpen is een verdiepende uitwerking in deelbeleid en actieplannen gewenst. Wij geven in de uitvoering prioriteit aan het Actieplan Fiets, het Actieplan uitrol laadinfrastructuur en het Actieplan Toegankelijkheid en bereikbaarheid voor voetgangers. In de komende vier jaar worden op deze thema's concrete en meetbare maatregelen genomen die tot zichtbare verbeteringen leiden voor onze inwoners. We stellen incidentele middelen beschikbaar voor het opstellen van deze drie actieplannen zodat we richting kunnen kiezen in de uitvoering. De uitvoering zelf is mede afhankelijk van onze keuzes in het Investeringsfonds, subsidies van de provincie en andere financiering.

De Parkeernota volgt de uitgangspunten van het ZMP en samen met de gemeenteraad bepalen wij de kaders voor een evenwichtig parkeerbeleid in Zaanstad. Voor de uitvoering van Parkeernota is structureel een kleine € 0,1 miljoen beschikbaar.

We realiseren in het centrum van Zaanstad met de komst van een fietsenstalling in de Rozenhof en Figaro twee nieuwe fietsenstallingen. Voor de exploitatie van deze fietsenstallingen voeren we betaald fietsparkeren in. Met deze opbrengst dekken we de benodigde meerkosten voor de exploitatie van de stallingen.

Betere bereikbaarheid in heel Zaanstad met OV

We ontwikkelen de komende vier jaar een visie op het openbaar vervoer in een sterk groeiend Zaanstad. We

streven naar een hoogwaardige openbaar vervoersverbinding van Zaandam Oost naar Amsterdam en verbeteren het openbaar vervoer met gemeenten ten westen van Zaanstad. Ook beogen we een goede ontsluiting van het woonwerkgebied Zaankwartier/Meneba in Zaanstad Noord. We investeren niet meer in de exploitatie van de Zaanferry, maar staan wel open voor nieuwe mogelijkheden voor vervoer over water.

Verkeersveiligheid

De verkeersveiligheid in buurten en wijken is in het geding. Vaak komt dit door veel te hard rijden. Wij onderzoeken of een betere weginrichting en/of het weren van zwaar en snel verkeer hierin verbetering kunnen brengen. Op notoire plekken onderzoeken wij de inzet van mobiele flitspalen. Verkeersveiligheid rondom scholen en schoolroutes krijgt extra aandacht. In het centrum van Zaandam werken we aan een slimme routing die de druk van gemotoriseerd verkeer in onder meer de Russische Buurt vermindert. Zo wordt het centrum aantrekkelijker voor voetgangers en fietsers en kan een goede verbinding tussen de west- en oostoever ontstaan. Voor een goede bereikbaarheid en doorstroming in het centrum voor het autoverkeer, onderzoeken we de effectiviteit van de poller in de Czaar Peterstraat.

Voor de ondertunneling/verdieping van het spoor en een derde ontsluiting van de wijk Westerwating loopt op dit moment een MKBA light studie op basis van een motie van de raad. Dit onderzoek schetst de maatschappelijke kosten en -baten en daarmee de haalbaarheid van een verdiept of een ondertunneld spoor en een derde ontsluiting. De uitkomsten van dit onderzoek kunnen leiden tot een bijstelling door de raad van de huidige opdracht van de Guisweg en kan leiden tot een nieuwe opdracht voor de derde ontsluiting Westerwating aan het college.

Vanaf 2023 vervallen de middelen voor verbetering van de verkeersveiligheid, die vanuit het Investeringsfonds jaarlijks beschikbaar waren. We ondervangen dit door een structureel bedrag van € 0,2 miljoen beschikbaar te stellen. De vervoersregio stelt hierop cofinanciering ter beschikking waardoor we meer impact kunnen hebben. Ook verbeteren we de veiligheid brugbediening (€ 0,1 miljoen).

Verbindingsweg A8-A9

De verkeersdruk op de Provinciale weg N203 en de ontsluiting van Zaanstad-Noord vormen op dit moment een groot probleem. De uitstoot van fijnstof die het vele gemotoriseerde verkeer op de Provinciale weg met zich meebrengt, baart ons zorgen. Al vele jaren spreken we met de provincie en de regio over oplossingen hiervoor, evenals over andere knelpunten, zoals de verbindingsweg A8-A9. Wij hebben een sterk en duidelijk verhaal richting de provincie en het Rijk. Zaanstad kan financieel maar een beperkt deel bijdragen aan een eventuele verbindingsweg A8-A9. We staan open voor constructieve gesprekken met

de provincie Noord-Holland en het Rijk over een gezamenlijke financieringsstrategie. Wij volgen het besluit van de provincie en zetten de geplande realisatie van de A8-A9 op 2025/2026. Een uiteindelijk besluit over de hoogte van de bijdrage van Zaanstad is en blijft een verantwoordelijkheid van de gehele raad. Een investering van die omvang heeft een breed draagvlak nodig.

Geluidsschermen A8

Ook het verbeteren van de luchtkwaliteit en de geluidsoverlast van de A8 op de omliggende woonwijk vraagt om een actieve aanpak. We geven Rijkswaterstaat als beheerder van de A8 opdracht om de geluidswallen te verhogen bij het geplande onderhoud in 2024 aan de Coenbrug en het Coenviaduct door Rijkswaterstaat. Voor het ophogen van de geluidswallen A8 reserveren we € 2,0 miljoen. Voor het terugdringen van de geluidsoverlast en de luchtvervuiling hebben wij in het Actieplan Luchtkwaliteit 2021-2030 opgenomen dat wij de lobby voortzetten bij het Rijk voor het instellen van een 80 km-zone.

Eind 2021 is de gemeenteraad akkoord gegaan met het Zaans woonwagengebeleid. Wij stellen € 0,5 miljoen meerjarig incidenteel beschikbaar om hier daadwerkelijk uitvoering aan te kunnen geven. Incidentele middelen zijn ook beschikbaar voor de realisatie van de Erfgoeddeal Molenaarserf op de Hemmes (€ 0,5 miljoen) en de kosten voor de milieu effect rapportage (MER) en de economische Impactanalyse van de Achtersluispolder (€ 0,2 miljoen).

2.3 Kwaliteit van de openbare ruimte

Ambitie

In de groeiende en verdichtende stad staat de kwaliteit van de openbare ruimte onder druk. Een kwalitatief goede openbare ruimte is van essentieel belang om de stad leefbaar te houden.

We willen Zaanstad groener maken. Dat is goed voor klimaatbestendigheid en het versterken van de biodiversiteit. Een groene en schone openbare ruimte nodigt uit tot sporten, ander gezond gedrag en recreëren. Die openbare ruimte moet bovendien schoon en heel zijn.

Focus

Vergroenen openbare ruimte

Wij leggen de nadruk op kwalitatieve uitvoering van de woningbouwplannen. Dat betekent onder meer duurzaam en klimaatadaptief bouwen, slimme mobiliteit én vergroening van de openbare ruimte. Met de kaders van het Bomenbeleidsplan 2020-2050, het Groen- en Waterplan en het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie geven wij zichtbaar vorm aan het gebiedsgericht vergroenen van de stadse omgeving en

daarmee ook het vergroten van de biodiversiteit, genoemd bij het hoofdstuk Duurzaamheid. In de openbare ruimte gaan we vanaf 2023 natuurvriendelijker en biodivers maaien. Hiervoor is € 0,45 miljoen per jaar beschikbaar.

Onderhoud openbare ruimte

De kwaliteit van de openbare ruimte en daarmee de leefbaarheid heeft de afgelopen jaren onder druk van bezuinigingen gestaan. Zaanstad groeit, maar de investering in het onderhoud van de openbare ruimte groeide niet altijd op hetzelfde tempo mee. De basis moet weer op orde komen door het inlopen van de achterstanden in de openbare ruimte. Het technische niveau van de openbare ruimte is momenteel op orde. Het gaat vooral over de leefbaarheid en de beeldkwaliteit die we voor ogen hebben.

Voor de keuzes die we maken in het Plan van Aanpak Inlopen achterstanden Openbare Ruimte, stellen we € 0,3 miljoen per jaar beschikbaar om de openbare ruimte beter te onderhouden. Hiermee dekken we ook een deel van de kosten van het onderhoud van begraafplaatsen. Het tarief voor begraafrechten stijgt daardoor niet meer dan met de prijsindex.

We geven kleine initiatieven in buurten en wijken ruimte om lelijke stukken groen ('onke' plekken), rafelranden of braakliggende terreinen om te vormen naar mooie plekken voor de buurt, zoals eerder met de Forbostrook in Assendelft.

Toegankelijkheid van de openbare ruimte

Het doel van het VN-verdrag rechten voor mensen met een handicap is het bevorderen, beschermen en waarborgen van de mensenrechten van mensen met een beperking. Een van de grondbeginselen in het verdrag is toegankelijkheid. We volgen de uitgangspunten van het Zaans Mobiliteitsplan op het gebied van toegankelijkheid van de openbare ruimte. We stellen daarvoor het Actieplan Toegankelijkheid en bereikbaarheid voor voetgangers op, waarin is opgenomen dat alle voorzieningen voor iedereen toegankelijk en bereikbaar moeten zijn. Zowel voor mensen zonder als met beperking. Dit actieplan bevat concrete en meetbare maatregelen voor zichtbare verbeteringen in de stad en de dorpen.

Ook zorgen we voor extra openbare toiletvoorzieningen op het Kerkplein in Krommenie en in de Zaanbocht te Wormerveer (€ 39.000).

Financiële consequenties (Bedragen x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
1	Versterking Verstedelijking, Economie en Duurzaamheid	1.717	2.575	2.575	2.575
2	Participatie bij ruimtelijke ontwikkelingen	650	520	520	520
3	Verbeteren Kwaliteit bestaande woningvoorraad	-	-	345	600
4	Opstellen actieplannen Fiets, Laadinfrastructuur en Toegankelijkheid OR en voetgangers	504	124	124	124
5	Uitvoering Parkeernota	75	75	75	75
6	Afschaffen Zaanferry	-180	-180	-180	-180
7	Verkeersmaatregelen structureel	200	200	200	200
8	Veiligheid brugbediening	100	-	-	-
9	Geluidswallen A8	-	2.000	-	-
10	Zaans woonwagenbeleid	500	-	-	-
11	Erfgoeddeal 'Molenaarserf op de Hemmes'	500	-	-	-
12	MER en de economische Impactanalyse van de Achtersluispolder	239	-	-	-
13	Biodivers maaibeleid	450	450	450	450
14	Onderhoud openbare ruimte + openhouden begraafplaatsen	300	300	300	300
15	Extra openbare toiletten	39	39	39	39

3 Duurzaamheid - De duurzame stad

Ambitie

Zaanstad heeft in het Zaans Klimaatakkoord 2.0 de ambitie uitgesproken om tussen 2030 en 2040 klimaatneutraal te zijn. Het Zaans Klimaatakkoord vertelt hoe Zaanstad werkt aan een duurzame stad die klaar is voor de toekomst. Een stad die slim omgaat met grondstoffen, het vervoer in de stad elektrisch maakt, steeds minder afval heeft en lokaal duurzame energie opwekt. En een stad, waarin mens en dier gezond kunnen leven en de openbare ruimte is voorbereid op extremere weersomstandigheden, zoals langdurige hitte en hoosbuien.

Wij houden vast aan deze ambitie, de urgentie is duidelijk. Bewoners van slecht geïsoleerde huizen met lage inkomens zijn steeds minder in staat de energielasten op te brengen. Voor bedrijven wordt het financieel steeds aantrekkelijker om verdere duurzaamheidsmaatregelen te nemen. Wij hebben ook aandacht voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed die buiten de bestaande stimuleringsregelingen vallen, zoals sportkantines, verenigingsgebouwen en oefenruimtes.

In het regeerakkoord is opgenomen dat er een klimaat- en transitiefonds van € 35 miljard voor de komende tien jaar komt. Dit fonds helpt om de benodigde energie-infrastructuur (elektriciteit, warmte, waterstof en CO₂) aan te leggen, de groene industriepolitiek te verwezenlijken en de mobiliteit en de gebouwde omgeving te verduurzamen. Op het gebied van klimaat en energie krijgen mede-overheden en planbureaus bovendien via een specifieke uitkering middelen voor de uitvoering van het klimaatbeleid. Er is hiervoor in totaal € 5,6 miljard beschikbaar in de periode 2023 tot en met 2030. Deze middelen zijn een goede impuls voor de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en de verduurzaming van de Zaanse industrie.

Onze lobby is erop gericht om bij het Rijk zoveel mogelijk middelen voor onze Zaanse inwoners binnen te halen en te besteden aan die groepen mensen die geen geld hebben om duurzaamheidsmaatregelen noch hoge energielasten

te kunnen betalen. We zetten daar ook onze samenwerking binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA) voor in.

Focus

Energietransitie

De afgelopen vier jaar is er veel beleid gemaakt om de energietransitie samen met partners in de stad inhoud te geven, zoals de Regionale Energie Strategie 1.0 en de Transitievisie Warmte. De komende vier jaar staat uitvoering van dit beleid centraal.

Het aantal huishoudens met energiearmoede die problematische schulden krijgen, neemt naar verwachting toe als gevolg van de stijgende energieprijzen. Samen met de woningcorporaties werken wij vanuit de prestatieafspraken aan het verduurzamen en isoleren van huurwoningen. We maken lokale initiatieven mogelijk, zoals de Zaanse Energie Koöperatie of de Green Business Club. We leggen de nadruk op de uitvoering van ons duurzaamheidsbeleid met een programmatische aanpak die leidt tot versnelling. We creëren hiervoor een duurzaamheidsfonds van € 2,0 miljoen.

Luchtkwaliteit

Zaanstad heeft in 2020 het Schone Lucht Akkoord ondertekend. Het Actieplan Luchtkwaliteit 2021-2030 geeft invulling aan het Zaanse uitvoeringsprogramma Schone Lucht Akkoord. Samen met de Zaanse industrie, onder andere in samenwerking met ZaanstadMaakstad, voeren we de lobby richting het Rijk op om de industrie schoner en duurzamer te laten zijn. We leggen daarbij, zolang die niet wettelijk verplicht zijn, geen bovenwettelijke maatregelen of normen op. We realiseren ons dat er voldoende ruimte beschikbaar moet zijn op het elektriciteitsnetwerk als grote bedrijven verder willen verduurzamen en elektrisch rijden een hoge vlucht neemt. Samen met het Rijk, MRA en de provincie werken we aan oplossingen. Zaanstad staat op het standpunt dat de hinder van Schiphol moet afnemen. Onder hinder valt niet alleen geluid, maar ook luchtverontreiniging. Het

beschermen van de gezondheid en leefkwaliteit moet een meer prominente rol krijgen in de discussie over Schiphol. Wij zetten ons ervoor in dat Schiphol tot minstens 2023 niet meer groeit en pleiten voor het afschaffen van nachtvluchten.

Grip krijgen op stikstof

De stikstofdepositie in de Zaanse en omliggende Natura 2000-gebieden is veel te hoog. Dat is slecht voor de natuurwaarde en de biodiversiteit. Tegelijkertijd stagneren hierdoor momenteel ook ruimtelijke en/of economische ontwikkelingen.

Het Rijk en de provincies zijn aan zet om de stikstofdepositie op de N2000-gebieden in Nederland substantieel te verlagen. Door het uitblijven van effectieve maatregelen van het Rijk en de provincies en het steeds wijzigende beleid lukt het niet of nauwelijks om de stikstofdepositie op korte termijn substantieel te verlagen.

De gemeente heeft behoefte aan een duidelijk(er) kader voor wat ze zelf kan en wil doen in het stikstofdossier. Ook is er behoefte aan een afwegingskader om eventuele stikstofruimte die 'vrij komt' te kunnen gebruiken voor woningbouwprojecten en/of infraprojecten. Daarom zetten wij maximaal in op een lobby-agenda richting het Rijk en de provincie Noord-Holland en stellen we hier in 2023 extra capaciteit voor beschikbaar (€ 0,1 miljoen).

Windturbines, zonnepanelen en biomassacentrales

We geven uitvoering aan de Regionale Energiestrategie 1.0, als het gaat om de aangewezen plekken van windturbines en zonnepanelen. Zonnepanelen op daken en op het land én windturbines in het Noordzeekanaalgebied. Het plaatsen van windturbines mag alleen daar waar deze woningbouw niet in de weg staan. De RES 1.0 wordt medio 2023 opgevolgd door de RES 2.0.

We zijn tegen het openen van nieuwe op hout gestookte biomassacentrales voor het warmtenet van Zaanstad. Liever zetten wij in op het ontwikkelen van nieuwe energiebronnen, zoals aquathermie als alternatief voor aardgas.

Klimaatadaptief en biodivers

Zaanstad wil een gezonde leefomgeving zijn. Niet alleen voor mensen, maar ook voor dieren en planten. Dat betekent dat de stad zich uiterlijk in 2050 goed aangepast heeft aan het veranderende klimaat. Het wordt steeds warmer en er zijn vaker hittegolven. Ook zijn er hevigere regenbuien die voor wateroverlast zorgen. Bovendien

komen er meer en langdurige perioden van droogte voor. Daarom vergroenen we de openbare ruimte, planten we meer bomen en zorgen we ervoor dat nieuwe gebiedsontwikkelingen klimaatbestendig zijn. Ook werken we samen met partners in de stad aan versterking van de biodiversiteit en het dierenwelzijn. We creëren een fonds van € 4,0 miljoen om de komende periode uitvoering te geven aan het Bomenbeleidsplan 2020-2050, het Groen- en Waterplan en het Uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie, waarmee we zichtbaar vormgeven aan het gebiedsgericht vergroenen van de stadse omgeving en daarmee ook het vergroten van de biodiversiteit.

We zien natuur- en milieueducatie als essentieel voor onze toekomstige generaties. Zo willen we volwaardige schooltuintjes ook in Zaanstad Noord mogelijk maken.

Natuur en Landschap

We versterken de natuur en het landschap in Zaanstad. We pakken de opgaven van bodemdaling, klimaatadaptatie, biodiversiteit, toekomstbestendige landbouw en recreatie in samenhang en in samenwerking met partners in het gebied op. Een goed voorbeeld is de werkwijze Integrale Gebiedsvisie Polder Westzaan, waarin thema's als de verbraking van het water, de veenweide met weidevogels, toekomstige landbouw en de recreatieve beleving zijn opgenomen.

Afvalscheiding en circulaire economie

Op basis van de evaluatie van de huidige wijze van afvalscheiding, voeren we met de raad het debat over de toekomst van het scheiden van afval in Zaanstad. De circulaire economie en recente initiatieven op het gebied van bijvoorbeeld het hergebruik van textiel en beton ondersteunen wij van harte. Deze innovatie past bij Zaanstad en zorgt voor een nieuwe soort werkgelegenheid. Het behoud van de zomerroute voor het GFT-afval door de HVC dekken we uit de afvalstoffenheffing.

Eiwittransitie

We realiseren ons dat veranderingen in onze huidige voedselproductie en -consumptie een bijdrage leveren aan een duurzame toekomstbestendige stad en de klimaatverandering. Er zijn verschillende Zaanse ondernemers die innovatief werken aan lokaal geproduceerde plantaardige producten. Samen met de gemeenteraad willen wij initiatieven ontplooiën die op de lange termijn de consumptie van dierlijke eiwitten verminderen en de productie van plantaardige eiwitten vergroten.

Financiële consequenties (Bedragen x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
1	Fonds Versnelling Duurzaamheid	500	500	500	500
2	Fonds Vergroenen en vergroten biodiversiteit	1.000	1.000	1.000	1.000
3	Grip op stikstof	100			
4	Zomeroute GFT				
	Kosten handhaven wekelijkse Zomeroute	160	160	160	160
	Dekking verhoging afvalstoffenheffing	-160	-160	-160	-160

4 Gezondheid - De gezonde stad

Ambitie

Een gezonde levensverwachting, oftewel de jaren die men in gezondheid doorbrengt, hangt sterk samen met de sociaaleconomische positie van mensen en met de kwaliteit van hun woonomgeving. Zaanstad telt relatief veel inwoners met een lager inkomen. In de stad staat de gezonde leefomgeving bovendien continue onder druk van een levendige industrie en doorkruisende (snel)wegen. We zien gezondheid in het licht van het brede welzijn van onze inwoners. Het gaat er niet alleen over of je 'ziek' bent of niet. Het gaat ook over de kwaliteit van de openbare ruimte, de luchtkwaliteit en de maatschappelijke voorzieningen (buurthuizen, sportzalen). En het gaat over de financiële situatie van onze inwoners, hun bestaanszekerheid. Als rondom de vele nieuwe woningen goed bereikbare, groene en veilige gebieden voor rust en ontspanning worden ingericht, draagt dat bij aan de gezondheid van alle Zaanlanders.

We zetten in op voldoende individuele voorzieningen, waarbij wij in staat zijn maatwerk te leveren aan onze inwoners. Daarnaast leggen we de nadruk op collectieve voorzieningen die op wijk- of buurniveau effectief zijn op basis van de uitdagingen in een bepaalde wijk of buurt. De komende jaren neemt de vergrijzing toe in Zaanstad. Samen met de gemeenteraad willen we nadenken over hoe wij ons als stad voorbereiden op een vergrijzende populatie.

De problemen in de jeugdhulp spelen ook nog steeds in Zaanstad. Zo is er een groot gebrek aan gekwalificeerd personeel. Ook nemen de aanvragen voor de zogeheten 'lichte jeugdhulp' nog steeds toe. De kosten zijn de afgelopen jaren gestegen zonder dat gemeenten hiervoor voldoende door het Rijk zijn gecompenseerd. We investeren in een preventieve en structurele aanpak van de oorzaken van de toenemende vraag naar jeugdhulp. We garanderen dat er altijd zorg beschikbaar is voor kinderen die echt specialistische zorg nodig hebben.

Focus

Preventie

We willen een aanpak ontwikkelen die de gezondheid van alle Zaanlanders bevordert. We concentreren ons daarbij op de fundamentele oorzaken, zoals de bestaanszekerheid van mensen. We zien dat armoede één van de meest genoemde oorzaken van een ongezonde levensstijl en overgewicht is. We hebben aandacht voor de mentale gezondheid van inwoners. Kwetsbare mensen krijgen passende hulp en huisvesting. Mantelzorg is van onschatbare waarde, we ondersteunen en ontlasten mantelzorgers optimaal.

We zetten het bestaande beleid op het beperken van overgewicht, roken en alcoholgebruik voort. In dit Zaanse Preventieakkoord blijven we samenwerken met het ZMC, de GGD, de woningbouwcorporaties, huisartsen, Sportbedrijf Zaanstad en De Zaanse Uitdaging. We versterken de uitvoering en sturing op het preventieve gezondheidsbeleid (€ 0,09 miljoen) en zetten minder in op kleine losse projecten.

We gaan kijken hoe we de huidige afspraken na afloop van de contractperiode met de wijkteams in samenwerking met de raad, de stad en de professionals beter vorm kunnen geven. Op die manier willen we alle kennis beter benutten om in een vroeg stadium een hulpvraag te herkennen en daarmee de effectiviteit van de zorgverlening te vergroten.

Daarnaast houden we een lange termijn regie op de bestrijding van woonoverlast (€ 0,25 miljoen) binnen de gemeente Zaanstad. Hiermee kunnen we gericht en gecoördineerd actie ondernemen wanneer sprake is van woonoverlast en hebben we een duidelijk aanspreekpunt voor de inwoner.

In het Burgemeester In 't Veldpark continueren we de persoonsgerichte aanpak van de overlastgevende personen. Hiervoor stellen we € 0,05 miljoen voor de komende vier jaar beschikbaar.

Jeugd

We worden landelijk actief bij de hervorming van de Jeugdhulp en gaan daarover intensief met het Rijk in gesprek. Met behulp van preventieve maatregelen en het netwerk van gezinnen, normaliseren we de vraag naar hulp en kiezen we voor maatregelen die bewezen effectief zijn. Voorbeelden hiervan zijn de jongerenwerkers en de inzet van ervaringsdeskundigen.

Zo verwachten we ook het aantal uithuisplaatsingen omlaag te brengen en de wachtlijsten te verkorten. We zorgen voor een zorgvuldige overgang voor 18-jarigen van de Jeugdhulp naar andere vormen van ondersteuning. We nemen de aanbevelingen over de specialistische jeugdhulp van de Rekenkamer over. Genoemd daarin worden het risicomanagement, de monitoring en de informatie over de specialistische jeugdhulp richting de raad.

Ouderenbeleid

Om als stad tegemoet te komen aan de behoeften van onze oudere inwoners, werken wij samen met uiteenlopende maatschappelijke en zorgpartners aan de strategische agenda Ouder Worden. De belangrijkste ambities richten zich op voldoende passende woningen en woonvormen zoals Knarrenhofjes en een Thuishuis. Deze komen zoveel mogelijk in de eigen wijk, omgeven door goede voorzieningen en een gevarieerd zorgaanbod. We bestrijden de eenzaamheid onder ouderen en stimuleren daarom verschillende activiteiten, van de koffie-inloop van de wijkteams tot de Valentijnsactie van het Regio College. We sluiten aan bij de landelijke campagne om Zaanstad meer dementievriendelijk te maken. De gemeente gaat trainingen over herkenning van dementie actief aanbieden binnen de eigen organisatie, maar ook aan externe partners zoals wijkteams, woningbouwcorporaties en zorgpartners.

Sport en Bewegen

Sporten bij verenigingen en bewegen in de openbare ruimte helpen onze jeugd gezond op te groeien en houden onze ouderen vitaal. Behalve een positieve bijdrage aan de gezondheid hebben sport en het verenigingsleven een preventieve en sociale functie. Sportmaatjes of verenigingen signaleren vaak vroegtijdig of er problemen thuis zijn en of er een vorm van ondersteuning nodig is. Sport verbroedert en leert jongeren ook spelenderwijs belangrijke sociale vaardigheden. Dit is de reden waarom het Buurtsportwerk en de Zaanse Experiences tijdens vakanties zo succesvol zijn. We zorgen voor structurele dekking van € 0,15 miljoen voor de Zaanse Experiences, zodat deze jaarlijks kunnen plaatsvinden.

We zorgen voor voldoende ruimte voor kinderen om veilig buiten te spelen. Plekken, zoals de natuurspeelplaats in het Darwinpark, zijn voor kinderen onmisbaar om buiten te bewegen.

Een nieuw beheermodel van onze buitensportaccommodaties wordt momenteel uitgewerkt. Daarbij wordt een nieuwe subsidieregeling opgesteld. Ook maken gemeente, verenigingen en stichting gezamenlijk afspraken over de verdeling van taken. Wij zorgen ervoor dat er voldoende middelen zijn om deze afspraken na te kunnen komen en het beheer structureel op orde te houden (€ 0,25 miljoen). Bovendien versterken we ook onze uitvoering op het gebied van sport (€ 0,09 miljoen).

Financiële consequenties (Bedragen x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
1	Beheer Buitensportaccommodaties	250	250	250	250
2	Versterking uitvoering (incl. Sport)	120	180	180	180
3	Aanpak woonoverlast	254	254	254	254
4	Grenzen stellen en perspectief bieden in Burg. In 't Veldpark	50	50	50	50
5	Structurele dekking voor Zaanse Experience	75	150	150	150

5 Economie - De welvarende stad

5.1 Sterk vestigingsklimaat

Ambitie

De economie van Zaanstad heeft zich in de afgelopen jaren gunstig ontwikkeld. Bedrijven investeren volop in de gemeente. Zaanstad heeft zich als aantrekkelijke woon- en werkstad op de kaart gezet. De stad beschikt over belangrijke economische troeven zoals de sterke maakindustrie ('maakstad') en het toonaangevende foodcluster. Cultuur, creatieve industrie en recreatie en toerisme zijn sterk in opkomst. Zaanstad ademt een echte ondernemerscultuur van aanpakken en is gezegend met een strategische goede ligging.

Tegelijkertijd is de Zaanse economische structuur nog onverminderd eenzijdig en weinig kennisintensief. Bovendien biedt Zaanstad relatief weinig banen; dit maakt ons kwetsbaar. De industrie moet bovendien fors verduurzamen, de arbeidsmarkt raakt steeds meer in disbalans en de 'brede welvaart' staat op aspecten onder druk.

Zaanstad staat kortom voor de vraag hoe zij de stap kan maken naar een economie die toekomstbestendig is: robuust, duurzaam, kennisintensief en inclusief. We geven samen met de raad, ondernemers en inwoners richting aan de ontwikkeling van een economische visie voor Zaanstad, die antwoord geeft op die vraag.

Focus

Ruimte voor bedrijven

We zorgen dat er voldoende ruimte in Zaanstad is voor onze Zaanse bedrijven en nieuwe bedrijvigheid. We zetten in op nauwe samenwerking met de Zaanse industrie, verwelkomen sociale en duurzame bedrijven en leggen de rode loper uit voor bedrijven die innoveren.

De gemeente gaat participeren in de ROM InWest, de nieuwe organisatie die regionale bedrijven ondersteunt in de ontwikkeling van businesscases voor de energietransitie en de circulaire economie. We voorzien als gevolg van die deelname een risico van € 1,5 miljoen, waarvoor we

middelen in de begroting reserveren. De rentelast daarvan bedraagt structureel € 0,1 miljoen.

Vakmanschaps-onderwijs

Bij Zaanstad met haar industriële traditie past goed onderwijs voor beroepen in de techniek en bouw; de 'Hogeschool voor de Handen' (Vakmanschap). Daarbij werken we samen met andere gemeenten in Noord-Holland waar ook een grote behoefte is aan vakbekwaam personeel. Wij gaan in gesprek met het hoger onderwijs over een HBO/WO-opleiding op het gebied van duurzaamheid, techniek en de food-industrie in Zaanstad. De nieuwe Techniekcampus levert goed opgeleide vakmensen aan Zaanse bedrijven.

Lokale ondernemers

De gemeente heeft oog voor lokale ondernemers. In het huidige inkoop- en aanbestedingsbeleid benut de gemeente de wettelijke mogelijkheden om lokale ondernemers kansen te bieden op opdrachten van de gemeente. In de herziening van het inkoopbeleid leggen we nog meer de nadruk op het bevorderen van het lokale ondernemersklimaat door bij meervoudig onderhandse aanbestedingen minimaal één Zaanse ondernemer uit te nodigen. Bij Europese aanbestedingen zullen we ondernemers bovendien actief informeren over hun mogelijkheden.

We geven ondernemers de ruimte om een economisch gezond bedrijf te runnen. Daarbij zijn we niet alleen zorgvuldig en transparant in onze communicatie naar ondernemers, maar ook in ons beleid dat ondernemers raakt. We zorgen voor een duidelijk en rechtvaardig standplaatsenbeleid en stellen hiervoor de middelen beschikbaar.

We brengen ondernemers bij elkaar en bundelen hun krachten op het gebied van duurzaamheid en werkgelegenheid, bijvoorbeeld in een 'economische raad'.

We actualiseren de Detailhandelsvisie met name op het gebied van ons vestigingsbeleid voor grote bedrijven en

versterken de lokale en kleinschalige detailhandel, die verspreid over Zaanstad zorgt voor een mooi en divers aanbod van winkels.

We voeren het bestaande beleid op leegstand uit en gaan actief de leegstand in het centrum tegen. We zijn voor het behoud van kleine winkelkernen en levendige stadscentra.

5.2 Kunst en cultuur

Ambitie

In de Cultuurvisie 'Zaanstad Bruist!' (2019 – 2030) staat op welke manier cultuur in Zaanstad een divers en kwalitatief cultureel basisaanbod tot stand kan brengen. Het aanbod draagt bij aan een bruisende stad en iedereen kan ervan gebruik maken. Wij voeren het bestaande beleid uit, passend bij de groei van Zaanstad. We bevorderen met volwaardig cultuuronderwijs de kansengelijkheid, we waarderen de identiteit en authenticiteit van het Zaanse DNA (ondernemen, maken en vernieuwen) en zetten deze in voor het vormgeven van culturele activiteiten in de stad en de dorpen.

Focus

Broedplaatsen

We hebben voldoende ruimte voor broedplaatsen voor kunstenaars en creatievelingen. We zien kansen in Zaanstad om creatieve bedrijven voor Zaanstad te behouden, ook als ze groter worden en meer banen creëren.

Evenementen

We geven ruimte aan kleine evenementen en borgen dat herdenkingen in de breedte elk jaar kunnen plaatsvinden. Regels en leges mogen geen belemmering zijn voor kleine waardevolle initiatieven of herdenkingen als Dodenherdenking, Internationale Vrouwendag of Ketikoti. We investeren ook in het organiseren van volwaardige evenementen in Zaanstad, zoals Zaanbocht Run en Roze Zaterdag. Er komt een evenementencoördinator, die een passend evenementenbeleid voor Zaanstad opstelt en organisaties ondersteunt bij hun aanvragen.

Culturele voorzieningen

We streven naar een centraal, breed gedragen poppodium als toevoeging voor Zaanstad en een volwaardig evenemententerrein in Zaanstad Noord. We nemen de kosten voor een nieuw poppodium op als wens in het Investeringsfonds. We onderzoeken door een scenario-studie en een cultuurhistorische verkenning de toekomst van de Groote Weiver. Behoud van de Groote Weiver als culturele instelling is daarbij het doel.

Trots op de geschiedenis

We zijn trots op onze Zaanse geschiedenis en onderzoeken de mogelijkheid om van Pinkster Drie een lokale feestdag te maken. We zijn voor een feestelijk evenement in 2024 ter ere van de bevrijding van de Zaanstreek 450 jaar geleden en het bestaan van 50 jaar Zaanstad. We organiseren zo'n evenement met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners.

We zorgen dat Sail in 2025 veilig kan verlopen, maar organiseren daarbij geen extra activiteiten.

Cultuur voor iedereen

We streven naar volwaardig cultuuronderwijs door de jeugd op jonge leeftijd in aanraking te laten komen met cultuur. We stimuleren talentontwikkeling op scholen en vergroten daartoe de mogelijkheden door de invoering van de stadspas. Door spreiding van de vele culturele instellingen en verenigingen zorgen we ervoor dat cultuur voor iedereen op loopafstand bereikbaar blijft.

We vinden het belangrijk dat de cultuurmiddelen op een doelmatige manier worden besteed. Alle gesubsidieerde organisaties moeten voor iedereen toegankelijk zijn en een bijdrage leveren aan de strategische opgaven in de stad, zoals Kansengelijkheid en Duurzaamheid.

Financiële consequenties (Bedragen x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
1	Standplaatsenbeleid	35			
2	ROM InWest	500	500	500	
3	ROM InWest	29	58	88	88
4	Evenementen (Roze Zaterdag, 50 jaar Zaanstad en Sail)	190	600	1.000	
5	Evenementencoördinator	60	90	90	90

6 Veiligheid - De veilige stad

Ambitie

Zaanstad wil inwoners, ondernemers en bezoekers een veilige en leefbare omgeving bieden. De gemeente wil verloedering of vervuiling, overtredingen, overlast en criminaliteit zoveel mogelijk beperken. Het meerjarige integraal veiligheidsplan (IVP) en het handavingsplan (HHP) zijn hiervoor leidend.

Wij vinden een balans tussen de aandacht voor zorg, preventie en repressie belangrijk. Jeugdigen die het criminele pad dreigen te kiezen, bieden we voortijdig begeleiding en kansen op scholing en werk. Maar ook het optreden tegen overlastgevers blijft noodzakelijk. De gemeenteraad bepaalt de prioriteiten waarop gehandhaafd wordt.

Een bedrag van € 1,0 miljoen komt structureel beschikbaar om op verschillende terreinen de veiligheid te verbeteren. Het gaat om meer handhavers en jeugdboa's, cameratoezicht op stations en uitvoering van het Lokaal veiligheidsarrangement (voor openbaar vervoergebied). Het gaat ook om de aanpak van ondermijning en woonoverlast. De toename van extreem gedachtegoed in de stad, radicalisering en demonstraties vraagt eveneens extra inzet van capaciteit.

Focus

Preventieve aanpak

Zeker bij onze jongeren is preventie essentieel. Dat betekent dat wij het huidige jeugdbeleid, zoals programma's als Back on Track en de 075 Aanpak, structureel voortzetten. Daarvoor voegen wij € 270.000 toe aan de begroting.

Het doel van deze persoonsgerichte aanpak is kwetsbare jongeren een ander perspectief voor te houden zodat zij hun overtredingen niet herhalen of verder verzanden in crimineel gedrag. Jongeren en hun gezinnen worden geholpen om bijvoorbeeld (weer) deel te nemen aan school, stage, bijbaan, werk, sport en sociale activiteiten. Tegelijkertijd werken professionals aan het stoppen van problematisch gedrag zoals spijbelen, geluidsoverlast en

troep veroorzaken op straat, gebruik van drugs en/of het verhandelen ervan en/of het verheerlijken en gebruiken van geweld (bijvoorbeeld wapenbezit).

Daadkrachtig optreden bij overtredingen

Wij treden daadkrachtig op tegen overlast door straatvuil, woonfraude/overbewoning en jeugdoverlast. We voeren een bestuurlijke boete in voor als we iemand op heterdaad betrappen bij het gooien van vuil op straat. We treden op tegen straatintimidatie. En we leggen samen met de gemeenteraad deze prioriteiten vast in het handavingsplan.

Overlast van woonfraude zoals overbewoning, het splitsen van woningen, illegale (kamer)verhuur en adresfraude pakken we ook stevig aan. Het team wijkgerichte overlast zet met toezicht en handhaving in op deze overlast in Peldersveld, Poelenburg, Zaandam Zuid en de Russische Buurt.

Wij bieden jongeren een perspectief op een opleiding of werk en verminderen de overlast door (hang)jeugd. Dat doen we in samenwerking met de partners die met risicjongeren te maken hebben, zoals (jeugd)reclassering, Openbaar Ministerie, Jeugdbescherming, Raad voor de Kinderbescherming, Veiligheidshuis, politie, jeugdboa's, wijkteams, jeugdteams, Straathoekwerk, Vangnet en scholen. In het Burgemeester In 't Veldpark continueren we de persoonsgerichte aanpak van de overlastgevende personen.

Aanpak van ondermijning

Georganiseerde misdaad en ondermijning, waarbij legale diensten of bedrijven worden ingezet voor criminele activiteiten, zijn een bedreiging voor de rechtsstaat, economie en samenleving. De verleiding van snel geld en status is groot. Daardoor verliezen mensen het belang van een opleiding en regulier werk uit het oog. Zaankanters die betrokken raken bij ondermijning lopen ook het risico slachtoffer te worden van overlast, dwang, dreiging en geweld. Juist de bewoners in kwetsbare wijken lopen een

groot risico. Als medeplachtige én als slachtoffer. We werken samen met de bewoners, ondernemers en onze veiligheidspartners aan het signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijnende criminaliteit. De gemeente Zaanstad heeft Bibob-beleid vastgesteld, specifiek voor aanbestedingen, subsidies, vastgoed en grondtransacties, vergunningen, Wabo en Milieu activiteiten. Daarmee heeft de gemeente meer mogelijkheden om vergunningen te weigeren en in te trekken. We breiden de toetsing van Bibob uit.

Preventief fouilleren, cameratoezicht, vuurwerkverbod

Preventief fouilleren en cameratoezicht is een bevoegdheid van de burgemeester. Over de inzet hiervan denken de partijen in de huidige coalitie en in de gemeenteraad verschillend. Wij vragen de burgemeester zorgvuldig zijn afwegingen in de gemeenteraad te onderbouwen en te verantwoorden. We nemen als coalitie geen standpunt in over een mogelijk vuurwerkverbod, zolang er geen landelijk voorgeschreven beleid is. Het is aan de gemeenteraad om in meerderheid het college hierin van een opdracht te voorzien.

Financiële consequenties (Bedragen x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
1	Versterking uitvoering, w.o. handhaving, jeugdboa's, straatintimidatie	471	707	707	707
2	Capaciteit OOV w.o. radicalisering, Lokaalveiligheidsarrangementen en ondermijning	282	282	282	282
3	Jeugd & Veiligheid, BOTOE middelen	270	270	270	270
4	Versterking Bibob	60	90	90	90

7 Een rechtvaardige overheid

Ambitie

We hebben een wereld te winnen in het vergroten van het vertrouwen tussen inwoners en overheid. Alles begint met de manier waarop wij erin slagen naar onze inwoners en ondernemers te luisteren, hen te vertrouwen én samen te werken in bondgenootschap. Maar het vertrouwen in de overheid valt en staat ook met hoe wij in staat zijn ons gemeentelijk beleid uit te voeren op een manier die recht doet aan de logica van wijken en inwoners.

Als raad, college en ambtenaren hebben we een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de komende vier jaar het vertrouwen van de Zaanse inwoners in de lokale politiek te vergroten. Goede dienstverlening en zichtbare effectieve maatregelen vergroten het welzijn van alle Zaanse inwoners. Zo winnen we het vertrouwen van de inwoner in de overheid en de lokale politiek stap voor stap terug.

Focus

Dienstverlening

In onze dienstverlening staan de waarden 'gastvrijheid' en 'bereikbaarheid' centraal. Onze inwoners en ondernemers worden gastvrij behandeld in alle contacten met onze ambtenaren en voelen zich welkom in het stadhuis voor alle vragen en het uiten van ideeën. Onze website en brieven zijn voor iedereen te begrijpen en persoonlijk contact is altijd mogelijk.

Onnodige regeldruk schaffen wij af. Waar nodig helpen we bij het aanvragen van vergunningen of het organiseren van kleinschalige evenementen. In onze contacten met mensen, die (tijdelijk) ondersteuning nodig hebben, gaan wij uit van een open grondhouding. Deze grondhouding gaat uit van vertrouwen en oprecht en aandachtig luisteren. Het uitgangspunt is dat we kijken waar de mogelijkheden liggen. We investeren fors in het verbeteren van onze dienstverlening.

We werken aan een kwaliteit die past bij een stad die groeit. Daar hoort bij dat de gemeente haar medewerkers goed faciliteert om die gastvrijheid te bieden. We

onderzoeken een toegankelijk steunpunt voor paspoorten en rijbewijzen in Zaanstad Noord.

Samenspel raad, college en organisatie

We willen deze periode gericht werken aan verbetering van de rollen die raad, college en organisatie elk hebben én versterking van het samenspel tussen deze drie. We hebben een coalitieakkoord op hoofdlijnen opgesteld. Dat geeft ons ruimte om verschillende onderwerpen samen met de gemeenteraad in een raadswerkprogramma vorm te geven. De wens om een raadswerkprogramma te sluiten, komt voort uit de wens op een andere manier politiek te bedrijven. Een manier die niet polariseert maar juist raadsfracties bindt en raadsdebatten meer inhoudelijk maakt.

Als coalitiefracties zoeken wij de samenwerking in de gemeenteraad actief op en zijn we als raad gezamenlijk aan zet om het college van een duidelijke richting te voorzien. Daarbij geven wij het college een heldere opdracht mee om tot zichtbare resultaten toe komen op enerzijds de thema's die wij in dit coalitieakkoord benoemd hebben en anderzijds de thema's die wij als raad als geheel belangrijk vinden. We zien dit als een nieuwe werkwijze die het samenspel tussen raad, college en organisatie de komende vier jaar bevordert.

Verbinding met de stad

In de tijd van corona en, recenter nog, met de opvang van Oekraïense vluchtelingen zien wij een enorme buurtkracht in onze Zaanse samenleving. Onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties zijn binnen korte tijd in staat om kwetsbare mensen hulp te bieden.

Wij waarderen deze kracht en maken meer gebruik van de kennis, ervaring en ideeën van de inwoners en organisaties in Zaanstad. We stimuleren de veerkracht in de samenleving om te komen tot een bondgenootschap van gemeente, inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. We kiezen voor langdurige verbintenissen met andere partners die elkaar aanvullen en versterken.

We experimenteren met verschillende instrumenten van participatie, zoals burgerraden, jeugdraad en Right to Challenge. Om hiervan serieus werk te maken en voor het ondersteunen van het raadswerkprogramma investeren we in de organisatie en de griffie (0,2 miljoen).

Lobby en netwerken

De regionale samenwerking tussen gemeenten en in de externe netwerken worden steeds belangrijker. Ons bondgenootschap met medeoverheden heeft ons de afgelopen jaren veel kansen en middelen op het gebied van de woningbouwontwikkeling en de aanpak van kwetsbare wijken opgeleverd. De financiering van noodzakelijke investeringen (voor het oplossen van bijvoorbeeld een infrastructureel knelpunt) is mogelijk dankzij regionale en landelijke geldstromen.

Wij vragen het college een actieve lobby te voeren bij partners en andere overheden (Rijk, provincie, EU) voor extra kansen voor de stad. Hiervoor is de komende jaren € 0,1 miljoen extra beschikbaar.

Zo komt het Rijk met nieuwe budgetten en fondsen, waarvan gemeenten kunnen profiteren. Het gaat onder meer om een budget van € 5,6 miljard voor klimaat en energie, € 7,5 miljard voor een goede ontsluiting van de woningen in de veertien verstedelijkingsgebieden en daarbuiten en € 900 miljoen voor een nieuwe tranche Regio Deals, waarin het Rijk en regio's samenwerken. We zijn ons bewust van de mogelijkheid dat het Rijk cofinanciering door gemeenten verlangt.

We zetten de samenwerking voort met ministeries en provincies, in de Metropool Regio Amsterdam (MRA), de Vervoersregio en de regio Zaanstreek-Waterland. Daarbij continueren of verstevigen we de actieve lobby bij het Rijk op thema's als stikstof, energietransitie, jeugdhulp, bereikbaarheid en luchtkwaliteit. Voor voortgang en oplossingen op deze dossiers zijn we als gemeente immers afhankelijk van medeoverheden. Ook in Europa zijn diverse relevante netwerken actief en deze worden steeds belangrijker voor Nederlandse steden. Zaanstad kan alleen in Europa effectief zijn door samen te werken met de MRA en de Vereniging Nederlandse Gemeenten.

De logica van de wijk en haar inwoners

We kiezen voor gebiedsgericht werken, waarbij de opgaven in een gebied, wijk of buurt leidend zijn. Het gebiedsgericht werken stelt ons in staat te differentiëren in de aanpak in de verschillende wijken en buurten. In elke wijk is de opgave anders. Soms betekent dit dat we ongelijk moeten investeren om meer gelijkheid te realiseren, zoals in Zaandam Oost. Waar je wieg staat mag in Zaanstad geen invloed hebben op de kansen die je krijgt op goed onderwijs en een passende baan. Gebiedsgericht werken stelt college en gemeenteraad in staat om in bepaalde wijken, op basis van onderbouwde informatie, keuzes te maken en accenten te leggen. Dit vraagt om een transparante uitleg waarom we ergens het één wel doen en ergens anders niet.

Inclusieve gemeente

In Zaanstad accepteren we geen enkele vorm van discriminatie, racisme of straatintimidatie. Iedereen moet zichzelf kunnen zijn. Iedereen moet zich veilig voelen in Zaanstad, ongeacht gender, leeftijd, geloof, culturele identiteit of seksuele oriëntatie. Daarom voeren we de aangenomen motie Actieplan tegen straatintimidatie uit. Het is heel belangrijk dat iedere Zaanse vrouw veilig over straat moet kunnen zonder te worden lastiggevallen, gekwetst, beledigd, bedreigd of zich in haar persoonlijke vrijheid beperkt te voelen. In de uitbreiding van het aantal medewerkers voor handhaving nemen wij de aanpak van straatintimidatie mee en betrekken wij Zaanse vrouwen bij het ontwikkelen van het veiligheidsbeleid in Zaanstad.

Zaanstad is een gemeente waar veel verschillende nationaliteiten met en naast elkaar leven. De stad kent een lange traditie als het gaat om emancipatie, kunnen meedoen en de bestrijding van discriminatie. We blijven met respect voor elkaar de dialoog aangaan over maatschappelijke onderwerpen als discriminatie en integratie. We blijven inzetten op het breed bespreekbaar maken van het slavernijverleden en zorgen ervoor dat we elkaar niet uitsluiten. We voeren het aangenomen initiatiefvoorstel ten aanzien van het actualiseren Uitvoeringsplan Anti-discriminatiebeleid 2019-2020 en versterken daarbij de samenwerking met Bureau Discriminatie Zaken.

Zaanstad blijft zich profileren als regenboogstad. We dragen de LHBTIQ+ gemeenschap in Zaanstad een warm hart toe en voeren de Zaanse Regenboognota daadkrachtig uit. We zetten ons samen met de Zaanse Regenboog in om de veiligheid, weerbaarheid en acceptatie van LHBTIQ+ inwoners te vergroten en daarmee discriminatie tegen te gaan. Dit is onder meer zichtbaar door het regenboogzebrapad en doordat de regenboogvlag wordt gehesen op internationale 'Coming Out Day'. We organiseren in 2025 het evenement Roze Zaterdag om de acceptatie van de LHBTIQ+ inwoners te vergroten.

Inclusie blijft de norm binnen de eigen gemeentelijke organisatie. De inspanningen om een inclusieve organisatie te creëren, zetten we intensiever voort. Daarbij gaat het onder meer om trainingen onbevooroordeeld werven en selecteren.

Zaanstad vindt het belangrijk om de inclusiviteit in de organisatie te vergroten om zo de besluitvorming beter en completer te maken. We doen dit om optimaal te kunnen reageren op de toenemende complexiteit van maatschappelijke vraagstukken.

Zaanstad heeft en behoudt een evenwichtige organisatie als het gaat om man-vrouw (non-binaire) verhoudingen en leeftijdsopbouw. Er moet blijvend aandacht zijn voor de obstakels die mensen ervaren op de werkvloer wegens hun sekse, gender of seksuele oriëntatie. Zodat iedereen gelijke kansen krijgt op de werkvloer, om hun talenten te ontwikkelen en om de gewenste carrière te maken.

Financiële consequenties (Bedragen x € 1.000)		2023	2024	2025	2026
1	Versterking uitvoering	103	155	155	155
2	Versterking lobby en externe netwerken	100	100	100	100
3	Dekking 6 wethouders plus ondersteuning ¹	256	256	256	256
4	Democratische vernieuwing burger en raad	215	215	215	215

¹ In de begroting is structureel ruimte voor vijf wethouders. De afgelopen bestuursperiode is gewerkt met 7 wethouders. Daarvoor zijn incidentele middelen toegevoegd aan de begroting. Nu het aantal wethouders afneemt van 7 naar 6 wethouders, zijn er minder incidentele middelen nodig.

8 Financiën

Besteding van de middelen

De begroting van Zaanstad is circa € 600 miljoen groot. De laatst vastgestelde begroting 2022-2025 laat zien dat de uitgaven en inkomsten voor de komende jaren in evenwicht zijn, met een overschot in de latere jaren vanaf 2025. Er hebben zich na vaststelling van deze begroting veel ontwikkelingen voorgedaan die het financiële kader meerjarig beïnvloeden: het nieuwe regeerakkoord, loon- en prijsontwikkelingen, gemeentefondscirculaires en meer. In de Staat van Financiën is een groot deel van deze ontwikkelingen beschreven. Daarna is de Burap 2022 opgesteld en zijn er wederom nieuwe autonome ontwikkelingen in beeld gebracht. In de Kaderbrief 2023-2026 zal meer inzicht en duiding worden gegeven op deze ontwikkelingen.

Samengevat geeft dit de onderstaande ontwikkeling van het saldo van de meerjarenbegroting (zie eerste tabel hieronder). Als gevolg van de toenemende rijksuitgaven in het regeerakkoord zien we ook een stijging in het gemeentefonds. Omdat het Rijk met de VNG werkt aan een nieuwe systematiek voor de financiële afspraken met medeoverheden heeft het Rijk in 2026 een lage raming van het accres voor het gemeentefonds opgenomen. Het accres is de toe- of afname van het gemeentefonds en afhankelijk van de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Wij rekenen er op dat het Rijk en de VNG tot een oplossing komen ten aanzien van een reële financiering van gemeenten en daarom ramen wij het accres van het gemeentefonds van 2025 structureel door naar de latere jaren. Dit is in onderstaande tabel verwerkt.

Ambities coalitieakkoord

Na verwerking van al deze ontwikkelingen geeft het financieel kader ruimte om de ambities van dit akkoord uit te voeren. De ambities uit de verschillende hoofdstukken van het coalitieakkoord zijn vertaald naar structurele en incidentele posten en daar toegelicht. In de tweede tabel hieronder volgt een integraal overzicht per hoofdstuk. Binnen het hoofdstuk Financiën, bestaande uit leges en belastingen, zijn nog twee ambities opgenomen. Zo wordt de hondenbelasting vanaf 2023 voorgoed afgeschaft. En worden de leges voor kleine evenementen de komende vier jaar niet verhoogd. Het financieel overschot in 2022 wordt voor € 9,9 miljoen gedoteerd aan de vereveningsreserve van de begroting. Deze middelen worden ingezet in de jaren 2023 en 2024.

Er resteert in 2022 dan nog een voordelig saldo van € 1,5 miljoen. De coalitie wil graag voortvarend starten met de uitvoering van het akkoord, bijvoorbeeld met de werving van benodigd personeel. De financiële ruimte in 2022 geeft de coalitie mogelijkheid daartoe.

De groei van Zaanstad, de toenemende complexiteit in vraagstukken en onze keuze om de nadruk op uitvoering en kwaliteit te leggen, dwingt ons ook om kritisch na te denken over onze toekomstige gemeentelijke organisatie. Het gaat daarbij niet alleen om het aantal medewerkers maar ook om de kwaliteit, inrichting en beheersing van de processen in de organisatie. Uitvoeringsvraagstukken zoals verstedelijking, ondermijning en mobiliteit vragen nieuwe competenties van onze medewerkers en andere werkvormen. We willen onnodige regels vermijden en de werkdruk verminderen, om zo nog effectiever en efficiënter te kunnen werken aan de realisatie van onze doelstellingen.

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026
Stand Begroting 2022	0	1.287	0	-2.027	-4.555
Burap 2022	-11.545				
Autonome ontwikkelingen		-7.560	-11.029	-14.950	5.356
Doortrekken accres					-9.305
Financieel kader (+ = nadeel, - = voordeel)	-11.545	-6.273	-11.029	-16.977	-8.504

Bedragen x € 1.000	2022	2023	2024	2025	2026
Financieel kader	-11.545	-6.273	-11.029	-16.977	-8.504
Structureel					
Kansengelijkheid		1.187	1.470	1.470	1.470
Verstedelijking		3.251	3.979	3.979	3.979
Gezondheid		699	834	834	834
Economie		89	148	178	178
Veiligheid		1.083	1.349	1.349	1.349
Samenleving en bestuur		103	155	155	155
Financiën		564	564	564	564
Subtotaal structureel		6.976	8.499	8.529	8.529
Incidenteel					
Kansengelijkheid		1.320	214	480	-
Verstedelijking		1.843	2.124	469	724
Duurzaamheid		1.600	1.500	1.500	1.500
Gezondheid		50	50	50	50
Economie		725	1.100	1.500	-
Samenleving en bestuur	128	571	571	571	443
Financiën		52	52	52	52
Subtotaal incidenteel	128	6.161	5.611	4.622	2.769
Subtotaal (+ = nadeel, - = voordeel)	-11.417	6.864	3.081	-3.826	2.794
Verevening via reserve begroting					
Toevoeging	9.945	-	-	2.794	-
Onttrekking	-	-6.864	-3.081	-	-2.794
Totaal (+ = nadeel, - = voordeel)	-1.472	0	0	-1.032	0

Wij hanteren de volgende begrotingsregels:

1. De programma's in de begroting worden ingedeeld naar de zes strategische opgaven plus een hoofdstuk Rechtvaardige overheid die gaat over de samenleving & het bestuur en een hoofdstuk Financiën.
2. De meerjarenbegroting moet structureel in evenwicht zijn, zowel in het eerste begrotingsjaar als in het vierde (laatste) begrotingsjaar. Structurele lasten worden met structurele baten gedekt. De gemeente werkt met een meerjarig sluitende begroting, waarbij gebruik gemaakt kan worden van een vereveningsreserve over de vier jaren van de meerjarenbegroting.
3. Het budgetrecht ligt bij de raad. Het college doet voorstellen voor nieuwe beleidswijzigingen als deze wensen integraal tegen elkaar afgewogen kunnen worden met inachtneming van de beschikbare financiële ruimte. Deze afweging vindt op twee momenten per jaar plaats: bij de voorjaarsnota en bij de begroting. De gewenste investeringen worden afgewogen tegen de actuele financiële ontwikkelingen en risico's. Tussentijds vindt geen nieuw beleid of uitbreiding van bestaand beleid plaats.
4. Een voorstel van het college om geld uit te geven voor tussentijdse bijstellingen moet een compleet dekkingvoorstel bevatten, in eerste instantie binnen hetzelfde product/programma. Er kunnen geen voorstellen worden gedaan waarbij de financiële consequenties worden doorgeschoven naar een later moment van voorjaarsnota of begroting. Uitzondering zijn situaties die een snelle besluitvorming vragen. Hiervoor wordt dan altijd een voorstel aan de raad gedaan. Een beroep op een mogelijk positief rekeningsaldo is niet mogelijk.
5. Voor de uitvoering van beleid staan begrotingsposten ter beschikking. Elk collegelid is verantwoordelijk voor de financiële middelen binnen het eigen beleidsterrein. Overschrijdingen op begrotingsposten worden in eerste instantie gedekt binnen de desbetreffende producten/ programma's.
6. Lagere uitgaven dan begroot mogen worden ingezet ter compensatie van tegenvallers binnen hetzelfde product/programma. Maar mogen niet worden gebruikt voor intensiveringen.
7. Hogere inkomsten dan begroot bij producten komen ten gunste van de algemene middelen en daarmee de integrale afweging. Ze worden niet direct of automatisch ingezet voor extra uitgaven.
8. De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op de circulaire van het Rijk en aannames van de gemeente. De uitkeringen gemeentefonds zijn vrij besteedbaar (algemeen dekkingmiddel).
9. Bij extra taken vanuit het Rijk (taakmutaties), specifieke/decentralisatie uitkeringen vanuit het Rijk en inkomende subsidies houden we rekening met uitvoeringskosten binnen de gemeentelijke organisatie, zowel in het primaire proces als bij bedrijfsvoering. We gebruiken daartoe standaard een deel van de extra middelen. Als richtlijn voor de overhead hanteren we hiervoor 10 procent van de extra middelen.
10. Het Transformatiefonds wordt ingezet voor het dekken van de onrendabele top bij nieuwbouw van woningen.
11. Een positief resultaat van de jaarrekening wordt bestemd bij de integrale afweging bij de Voorjaarsnota, met daarbij de volgende volgorde als algemene handelswijze:
 - toevoeging aan de algemene reserve als het weerstandsvermogen onder de bandbreedte valt
 - gebruik voor maatregelen die op dat moment noodzakelijk zijn
 - toevoeging aan het Investeringsfonds
12. Bij de begroting van 2024 wordt de indexatie van de OZB opnieuw bekeken. We onderzoeken een mix van inflatie en CAO-stijging om goed aan te sluiten bij de kostenstijging in de begroting.
13. Met het opstellen van de begroting wordt jaarlijks rekening gehouden met de kosten die gepaard gaan met de groei van de stad. Deze kosten worden gedekt met extra inkomsten die gepaard gaan met de groei van de stad, zoals een hoge bijdrage uit het gemeentefonds, en hogere OZB inkomsten (agv areaal uitbreiding).
14. Voor retributies, rechten en heffingen geldt als uitgangspunt dat deze 100 procent kostendekkend zijn, tenzij anders wordt besloten.
15. Voor de mensen die de lokale lasten niet kunnen betalen, blijft het mogelijk kwijtschelding te krijgen. We onderzoeken de wijze waarop we de kwijtschelding in de begroting opnemen ((deels) onderdeel van het tarief, of (deels) onderdeel van de armoede middelen).
16. We onderzoeken de mogelijkheid om de afvalstoffen- en rioolheffing te differentiëren naar huishoudtypen (eenpersoons/meerpersoons)
17. De bandbreedte van het weerstandsvermogen handhaven wij op 1,4 – 1,8.
18. Ons risicoprofiel wordt tweejaarlijks geüpdatet: bij de begroting en bij de jaarrekening. Bij de jaarrekening wordt ook bepaald of het weerstandsvermogen voldoende is. Indien het weerstandsvermogen past binnen de bandbreedte, worden er geen aanpassingen van de algemene reserve doorgevoerd. Pas als de bandbreedte wordt over-/onderschreden, vindt er een storting/afoming plaats. De risico's en beheermaatregelen worden periodiek met de desbetreffende portefeuillehouders besproken.
19. De portefeuillehouder Financiën ziet toe op naleving van de financiële spelregels, wordt tijdig geïnformeerd over afwijkingen en is betrokken in de voorbereiding op besluitvorming over dossiers die impact hebben op de financiële positie.

Waar nodig worden bovengenoemde regels verder uitgewerkt in de financiële verordening en uitvoeringsregels en voorgelegd aan de raad.

Het college van Burgemeester en Wethouders 2022 - 2026

Jan Hamming, **burgemeester**

- Openbare orde en veiligheid
- Handhaving
- Bestuurlijke organisatie
- Voorzitter Dagelijks Bestuur PACT Poelenburg/Peldersveld
- Onderzoek en statistiek
- Communicatie

Gerard Slegers (CDA), **wethouder**

- Inburgering
- Inclusiviteit
- Havens en Vaarwegen
- Bereikbaarheid, Mobiliteit en Parkeren
- Sport
- Wijkwethouder van Assendelft

Stephanie Onclin (VVD), **wethouder**

- Jeugdgezondheidszorg (GGD)
- Economische zaken en arbeidsmarkt
- Toerisme en streekmarketing
- Personeel & Organisatie en Inkoop
- Externe betrekkingen en internationaal beleid
- Financiën
- Wijkwethouder van Westzaan, Krommenie en Westerwatering

Harrie van der Laan (POV), **wethouder**

- 1e Locoburgemeester
- Actief burgerschap
- Buurthuizen
- Wonen
- Zorg en ouderenbeleid
- Dienstverlening
- Juridische zaken, ICT (Privacy & Informatievoorziening)
- Lid Dagelijks Bestuur PACT Poelenburg/ Peldersveld
- Wijkwethouder van Poelenburg, Peldersveld, Hoornseveld, Zaandam Zuid, Rosmolenwijk en Kogerveldwijk (Zaandam Oost)

Natasja Groothuismink (ROSA), **wethouder**

- Onderwijs
- Werk en inkomen
- Monumenten en erfgoed
- Dierenwelzijn
- Cultuur
- Jeugdbeleid en (specialistische) Jeugdhulp
- Zorg en Veiligheid
- Lid Dagelijks Bestuur PACT Poelenburg/ Peldersveld
- Wijkwethouder van Koog aan de Zaan, Zaandijk en Zaandam Noord ('t Kalf)

René Tuijn (PvdA), **wethouder**

- Armoedebeleid en schuldhulpverlening
- Gebiedsontwikkeling, MAAK.Noord en MAAK.Centrum
- Ruimtelijke ontwikkeling
- Grondzaken en vastgoed
- Duurzaamheid
- Wijkwethouder van Wormerveer en Westknollendam

Wessel Breunese (GL), **wethouder**

- Openbare ruimte
- Gebiedsontwikkeling MAAK.Midden en MAAK.Zuid
- Klimaatadaptatie
- Natuur en landschap en Recreatie
- Milieu (incl. Luchtkwaliteit)
- Kunst en cultuur
- Wijkwethouder van Zaandam West en Oude Haven (inclusief het Centrum)

Lennart Graaff (waarnemend) **gemeentesecretaris**

gemeente Zaanstad
Afdeling Communicatie

Stadhuisplein 100,
1506 MZ Zaandam

Postbus 2000,
1500 GA Zaandam

T14 075
www.zaanstad.nl